

Sonetje.

(Zložil A. Okiški.)

I.

kó zre sinjega v morjá zercálo,
Mejí okrog do nebne visočine,
Svit zlati tamne skriva globočine,
Kot rajske tla je brezno morskó zalo.

Vse čase pa ne bode mirovalo,
Premičejo nad njim se goste tmine,
Zakrivajo nebeških žarkov čine,
Vgasuje, kar bliščobno je sijalo.

Morjé neskončno duh — v njem harmonije,
V obzorji zlatem žar nebeški sije,
Dokler viharjev jeznih boj miruje.

Al dvojna moč v kraljestvu tem vladuje,
Brž gromonosen se oblak pokaže,
Ak zveste zginejo bliščobi straže.

II.

V predavnem času nježna golobica,
 Od Nila priletela je v dobravo
 Dodonsko, tam zapela Jovu slavo,
 Bila prerokinja je drobna ptica.

Epir navduši njena govorica,
 Povzdigne rod svetišče na višavo,
 Svitlobo lije v grško očetnjavo,
 Dodona, zgodnje zarje porodnica.

Doni mil glas od neba med Slovence,
 Ter splétati veléva krasne vence,
 Zidati blagi hram prihodnje sreče.

Premili narod! glase čuj goreče,
 In trdne vzdignejo se piramide,
 Na zlato polje lepše solnce vzide.

III.

Da lepše Pánova piščalka pôje,
 Da ljuba manj Apolova je lira,
 Tako s Timólom Midas se prepira,
 Trdita trmoglavo vsaki svoje.

„Prekratke so ušesa, Midas, tvoje!“
 Apol zakličé, jezno se ozira. —
 Zavpije Midas, ko se v stran pobira:
 „O jej, oslovske so ušesa moje!“

Zakrije glavo svitla mu tiara,
 Al vendar osla vgléda baba stara,
 In glas o njem na tihem v zemljo stresa.

Nad zemljo bičje tanko se zaziblje,
 In trobi svetu, ko ga veter giblje:
 „Oslovske Midas naš ima ušesa!“

Kranjska nevesta.

(Spisal Fr. Jaroslav.)

(Konec.)

V.

Pojmo sopet v ležišče Palestrinsko pogledat. To že vemo, da sta se Ceno in Ivan pogovarjala o izdajavcu Robertu Recenatu. Po dogovoru je šel spat, in ležé na trdi klopi, ktero je imel mesto postelje, kakor je sploh o vojski navada, premišljeval je to in uno. Nekdo je potrkal, Ceno je kviško skočil rekoč: „Le noter!“ Aleksij, njegov sluga, stopil je v spavnico.

„Ali si šel skoz ležišče?“ poprašal ga je Ceno.

„Šel sem, blagorodni gospod! ravno kar sem se vrnil.“

„Ali je povsod vse tiho?“

„Prav povsod. Straže samo korakajo v črni noči.“

„Ali veš za Recenatovo četo?“

„Prav dobro.“

„Prinesi mi kože, da nekaj napišem.“

Služabnik mu jo prinese. Ceno je napisal nekaj vrstic, zvil pismo, pa mu ga dal rekoč: „Dobro glej, kako se bo držal, in zapomni si, kar bo govoril in pa kako, ali jecljaje, ali prosto. Vse drugo veš. Hodi srečno.“

Urno je stopal sluga skoz ležišče, in kmalo je bil med Recenatovo četo. Bili so sami Lahi okoli 500. Po celem ležišču je bilo vse mirno, samo v Recenatovem šotoru je bil slišati šum. Rožljanje orožja mu je udarilo na ušesa. Recenatovi vojaki so bili vsi oboroženi. Aleksij je povedal straži, da ima pismo na gospoda, ki ga je potem koj spustila v šotor.

Robert Recenati je stal pri svetlo švigajočem ognju oborožen od glave do nog. Odprti vezir je kazal njegovo obličje, ki je bilo upadeno, blede in nos kratek. Recenati je bil majhne, pa krepke postave in slabega značaja. Lehko ga je bilo pregovoriti, če se mu je obetalo kaj boljšega. Recenati je ravno poskušal neko pušico, ko se mu je Aleksij približal in podal pismo rekoč: „Plemeniti gospod! moj gospod in vodja pošilja vam to pismo.“

Recenati se je prestrašil, in debelo je pogledal služabnika. Molčé je vzel pismo in ga prebral, sluga pa, ki je pazil z jastrobovim očesom, vidil je, da je težko sopel, kakor bi ga bila mora tlačila.

„Vodja me preveč čislá“, spregovoril je Recenati prebravši pismo. „O kateri uri se zbere posvetovavstvo?“

„Ob eni čez polnoč.“

„Dobro. Sporoči blagorodnemu gospodu in vodju, da pridem.“ Sluga se je priklonil in šel.

Pol ure čez polnoč stal je oborožen vojak pred vratmi v visoki palači. Noč je bila črna, da bi bil dalje segel kot vidil.

„Kdo je?“ zavpil je vojak.

„Zvest človek“, odgovorilo se mu je.

„Imé?“ prašal je vojak.

„Robert Recenati.“

„Prosto. Prosim vstopite.“

Recenati je šel v prostrano sobo, ki je bila srednje olupšana in slabo razsvitljena. Sredi sobe je stala miza, okoli mize so sedeli možje v dolzih halah. To je bilo beneško starešinstvo. Na desnej zgorej je sedel častitljivi sivobradi dogge Cantarini. Poleg njega je sedel mož ostrega obraza, ki je bil bolj priprosto, pa črno oblečen. V zadnjem koncu sta sedela dva moža v rudečih suknhah, ki sta bila starašinska družnika. Dalje so se vrstili svetovavci, in tudi dva oborožena moža, prvi je bil Ceno, drugi, resnega in ponižnega obraza, pa že bolj postaren, Pizani.

Že se je svetovavstvo razgovarjalo, ko je Recenati še le prišel. Zemljovidi in drugi listi so ležali na mizi. Ceno je ravno razkladal, kaj namerava začeti, ko so se duri odprle, in Recenati v sobo stopil. Vse je ostrmelo, Ceno pa je pretrgal daljni govor in djal: Ne zamerite, blagi svetovavci, da je mož prišel brez vašega privoljenja. Pozval sem ga, ker vem, da je skušen v vojaščini, in sploh premedena glava; mnogo nam lahko koristi.“

Stari Cantarini je pohvalil Cenotovo skrb, Recenati se je vsedel za mizo. Ceno pa je govoril dalje: „Verjemite mi, preblagi svetovavci, da moje ravnanje ni napčno, ampak prav dobro premišljeno. Škodljivo bi bilo, ko bi se koj s sovražnikom udarili. Kaj pravite vi, Pizani?“

„Sovražnikovo brodovje se mora koj ukrotiti, da ne bo dalje sililo, ker prepočasno delo je tudi nevarno, in prizadeva mnogo stroškov. Če še dalje odlašamo, gotovo se opečemo.“

„Ne rečem, da bi ne imeli prav, preblagi svetovavci, ker zahtevate, da se hitro reši ta reč, ali jez ne morem tako, zastavim vam pa glavo, da vas ne zapeljem v škodo.“

„Kaj to“, oglasil se je sopet drugi svetovavec. „Veste, ljudovlada je ubožala, in kase so prazne.“

„Radodarne roke nam pomorejo, in nas rešijo hude stiske“, odgovoril je Ceno.

„Vojaki so nezadovoljni“, oglasil se je sopet svetovavec.

„Pešci ne“, odgovoril je Ceno. „Morda mornarji, Pizani?“

„Menda ne, kakor sem sprevidil“, odgovoril je Pizani.

„Kako se vedejo sploh vaši vojaki?“ prašal je Ceno Recenata.

„Ne bojim se laži, če rečem, da so bolj nezadovoljni, kakor pa zadovoljni.“

„Ali ne dobivajo plače?“

„Dobivajo, in še nekaj namečka. Jaz jih tolažim s svojimi novci, pa vse nič ne pomaga.“

„To je hvale vredno“, odgovoril je Ceno. „Kaj pa vi pravite, ali bi dobro bilo, da se sprimemo z Genovčani?“

Zvijačni Recenati je malo pomolčal, ker ni vedel, kako bi se rešil iz zadrege. Če reče, naj se koj zgrabijo, splaval bi morda njegov naklep po vodi. Na zadnje je pa vendar rekel: „Naj bolje je, če slavno zbirališče prepusti Cenotu vse priprave in vse delo, ker on vselej pravo zadene.“

Razgovarjali so se še dolgo, in še le zjutraj so se razšli.

Ceno je čakal drugi dan sopet Ivana v svoji sobi. Ob odločeni uri se je zaslislala Ivanova trda hoja.

„Ivan!“ zavpil je Ceno prišlemu naproti. „Kako je kaj bilo? Ali si kaj videl?“

„Nič, kar nič nisem videl, saj je bilo tema, kakor nekdam v Egiptu. Enkrat je ponočna tica memo letela in malo zašumela; hotel sem streliti za njo, pa kam, saj nisem vedel, ali bi bil strelil na desno ali na levo. — Še nekaj. Zjutraj na vse zgodaj sem našel ne daleč v stran to pušico, ki je ravno taka, kakoršne imajo Genovčani.“

Ceno je zgrabil pušico, poklical Aleksija, in ga prašal: „Ali ti je kaj znana ta pušica? Ali si jo že kje videl?“

„Sinoči sem jo videl, plemeniti gospod, v Recenatovih rokah. Dajte, da pogledam, kako se odpre. Aleksij je poskušal, jo odprl, in pismo v njej našel. „Oho“, zavpil je, „pismo, gospod, pismo!“

Ceno ga je vzel v roke, prebral, in veselo zakričal: „Ha, sedaj ga imamo. Ivan! pomagajte mi, da ga speljemo na led.“

Ivan je obljubil svojo pomoč.

V pismu je bilo zapisano, da ima sovražnik malo živeža in da bi rad Cenota v boj izpeljal.

„Ha! sedaj vsak lahko vidi, da je dobro, da sem počasi ravnal“, vskliknil je Ceno. „Ivan, vi pojte k Pizanitu, naj dobro pazi, in posvetujta se še, drugemu pa ne omenite nič o tem. Dobro se držita.“

Benečani so odbili sovražnikov napad na suhem in na morju. Z gromovitimi vivat pozdravljali so vojaki hrabrega Cenota. Ali vojska še ni bila končana.

Čez nekaj dni so vjeli Benečani ogleduha, kateremu so zanesli, ko jim je povedal, da so Genovčani v zadregi z živežem, in če v dveh ali treh dneh ne dobé pomoči, bodo morali sramotno se umekniti. Ogleduh je imel tudi v žepu vsito pismo na Recenata. Obetali so mu Genovčani lepo darilo, če jim pomore, kakor si bodi. Ceno je poslal preoblečenega služabnika z ogleduhom k Recenatu, ki je ne-

vedoč, tudi na pismo odgovoril, in sovražniku pomagati obljubil. Ceno je sklical še tisto noč svoje stotnike, in jim vse na tanko razložil. Recenati je prišel poznej. Ko so bili vsi zbrani, pokazal je Ceno pismo rekoč: „Hrabri moji! to pismo nam kaže, da je Robert Recenati izdajavec.“

Recenati je planil kviško, potegnil svoj meč, zavpil in skočil na Cenota: „Ti satan! Ti izdajavec!“

Korenjaška straža je obvarovala Cenota, in podrla Recenata na tla. Ceno, zaničljivo se posmehovaje, prebral je na glas pismo. Občna nezadovoljnost se je pričujočim brala na obrazih, in razsekali bi bili Recenata, da ga ni branil Ceno rekoč: „Ne skrunite si rok v izdajčevi krvi!“

Sovražniki so zastoj čakali napovedanega znamenja. Ko so pa slišali rožljanje v beneškem ležišču, in so mislili, da se je Recenati vzdignil, pridrli so nad Benečane, pa so se zlo zmotili. Benečani so planili sedaj nad nje, in jih premagali.

Recenata so potem v Benetkah križali na trgu sv. Marka.

Vojska je sedaj nehala, Genova je bila premagana, in prostovoljce so obilo obdarovane spustili domú. Veselo so hiteli kranjski prostovoljci spet domu.

VI.

Lepa je spomlad. Stari Polani stoji na kupčijskem trgu. Nič mu ni prav, in nejevoljno govori sam seboj: „Kaj zlodja! Kdo bi bil mislil, da bo taka. Kar ponižati se je treba. Morda ga omečim trdega zlatarja. Le korajžo!“ djal je sam sebi, in kmalo je stal v zlatarjevi stanici, ki je za mizo sedel in debelo knjigo prebiral.

„He stari!“ nagovoril ga je Polani, „pa že dolžnike preštevaš?“

„O, prav veseli me, da ste prišli, da ste veseli, če se ne motim.“

„Kakor še bo, ker je na tebi ležeče.“

„Kaj? Na meni? kako to?“

„E kaj! Ali se še spominjate, da ste mi vlani nekaj novcev posodili?“

„Prav dobro. Morda plačate?“

„Ne, ne, ves sem suh. Nenam ga drobnjaka.“

„Oh za božjo voljo? Zopet nič, prazno možnjo!“

„I kaj se hoče. — Oh, kaj bo z Vidoslavo kaj?“

„Dali jo bote, nič drugega ne.“

„Molo, Molo! jez je ne morem, jez je ne smem dati.“

„To ste vedeli tudi popred, ali zdaj se ne da pomagati, zdaj se ne da prenarediti; kar je, to je.“

„Mora se! Saj veste, da sinovi neplemenitih staršev ne smejo v zakon plemenitašic jemati.“

„Če imajo pa privoljenje, kaj potem? Tu je privoljenje.“

Polani se je proč obrnil in rekel: „Neumno je ljudi vkup siliti, ki se še ne poznajo, ne ljubijo; to ne gré. Jaz ne morem in ne smem siliti Vidoslave, če ji ne bode po volji. Tak zakon še ni bil nikoli srečen.“

„Meni je vse eno. Jez ne črhnem več ne bele ne črne. Če mi v treh dneh novcev ne pripravite, mora se dekle zaročiti z mojim sinovcem. Čez tri dni prideva k vam.“

„Je že prav. Popred novce, kakor pa dekle“, odgovoril je Polani in zletel po stopnicah.

VII.

Ravno tisti dan, ko sta se stari Polani in zlatar prepirala zaradi dolga in Vidoslave, sedela sta Giulio in Vidoslava sama v sobi.

„Vidoslava! spregovori mladeneč, „zakaj si žalostna? kaj ti je?“

„Mislila sem nekdanj“, odgovorila je, „da sem najsrečnejše dekle na svetu, ali ene dni sem pobita vsa.“

„Oj za Boga! kaj pa je Vidoslava? Govori!“

„Ljubi Giulio! slišala sem nekaj novega. Tu doli pred gradom sta brenkala in pela uni dan dva človeka. Pogledala sem skozi okno, in vidila sem nježno deklico in rujavega moža. Jez sem radostna poslušala, in vrgla pevcema za pesem lepo darilce v gondolino. Deklica se mi je veselo zahvalila rekoč:

„Bog povrni, blagorodna gospodična! Bog daj, da bi kmalo srečno ženitvanje imeli!“ Na to se je pa oglasil rujavi mož in djal: „Oni, ktereга želi tvoje srce, ne bode nikoli tvoj ženin. Jaz sem ti porok za to.“ Meni je skoraj slabo prihajalo, ko sem to slišala, in komaj sem se sopet zavedla, zginil je bil že mož, deklica in gondolina, njegovih besed pa nisem pozabila. Še sedaj se mi dozdeva, kakor da vidim rujavo njegovo obličje, in progó na čelu.“

„Ali je imel progó na čelu?“ poprašal je preplašeni Giulio.

„Da, Giulio. Ali ga morda poznaš?“

„O ne, ne, ni tisti, ktereга jez poznam“, odgovoril je Giulio mrzlo, in pot mu je stopil na čelo.

Stari grof Polani prišed domú, je iskal na posodo pri znancih in prijateljih, pa ni nikjer dobil. Že se je približeval osodepolni dan, in Polani je vidil, da ni drugač, da vse razodene Vidoslavi, kar je čaka. S težkim srcem je šel v grad.

„Dobro jutro!“ pozdravil je prav prijazno Polani Vidoslavo, „kakor se vidi, vedno sama in še žalostna, ker nimaš družbe.“

„O ne“, odgovorila je, „saj me vi večkrat obiščete, Lukrecija je vedno pri meni, in tudi Giulio je večkrat pri meni“, in grof ni vidil rudečice, ki jo je pri teh besedah oblila.

„To je že res, ali prišla si v leta, in leta tirjajo, da malo okoli sebe pogledaš. Vidoslava! jez sem ti izbral bogatega ženina, in nadjam se, da ga bodeš vesela.“

Vidoslavino srce jelo je tesneje utripati, in djala je: „Oj Polani! Bog me varuj.“

„Ne govori tako, Vidoslava! Tvoj oča so te bili meni izročili, ko si bila še mladoletna deklica, in jez sem zate skrbel, kot za lastnega otroka. Sedaj je čas, da zyeš, kar so ti oča na smrtni postelji napisali. V pismu je zapisano, da imaš mene slušati, kar se tiče možitve. Tu imaš pismo, preberi, kedar hočeš.“

Vidoslava je pazno grofa poslušala in obledela.

„Jutri pride Girolamo Molo, sin najpremožnišega zlatarja. Upam, Vidoslava, da se ga ne bodeš branila.“

„O joj“, zavpilo je dekle, „jutri pride Girolamo Molo! To ni res, to je šala, dragi Polani! Nerada bi se ločila od vas. Tega ne smete tirjati, ne silite me še z možitvijo.“

„Vidoslava! kaj pa bledeš? V samoti se vendar ne bodeš starala! To ne bi bilo prav.“

Objokano dekle se je vrglo pred Polanita na tla, in ga milo, premilo prosilo, naj vzame besedo nazaj. Grof jo je prav prijazno prijel in posadil nazaj na klop rekoč: „Vidoslava! ti me zelo žališ. Povem ti, kaka sramota čaka moje hiše, moje rodovine, ako me ne slušaš. Zapisal sem se bil staremu zlatarju, da vzameš njegovega sinovca, če pa ne, plačati bi moral nekaj čez 4000 zlatov, kar mi je pa nemogoče. V ječo me bodo vrgli, prodali mi vse posestva, in iztirali mojo rodovino na tuje. Giulio se bode moral po tujem potikati.“

„O Bog!“ zavpila je Vidoslava, „ali se res ne more drugač pomagati? Blagi grof! vse moje premoženje je vaše.“

„Vidoslava, to ne gré. S premoženjem še ne moreš delati, kakor bi sama hotela, in tudi ljudovlada bi tega ne trpela, da bi te jaz na beraško palico del. Le to te prosim, ne brani se mladenča, ki te jutri obiše. Očetova volja je, da me slušaš.“

Izgovorivši to, šel je grof s pobitim srcem, dekle se je pa sopet zajokalo.

Čez dobri dve uri prišel je sopet Giulio k Vidoslavi; vidilo se mu je, da je vesel. Ko je pa vidil objokano dekle, prašal je skrbno, kaj se je pripetilo. Dolgo ni mogla povedati vsega, kar je slišala, tem hujše je pa jokala. Giuliotu so se strahú kolena šibile, ko je slišal, kaj ju čaka. Ko se je bil sopet zavedel, djal je miločitno:

„Vidoslava, ali me ljubiš?“

„Saj veš, da?“

„Če je temu taka, ne obupaj. Ali se še spominjaš mladega Kranjca, ki je bil lani z menoj pri tebi? — Pred dobro uro mi je prinesel Tomaž tole pismo; naj ga berem:

Dragi prijatelj!

Zpet sem v Benetkah, v tvoji domovini. Obišči me za večera, če si pravi moj prijatelj. Pred trgom sv. Marka prva hiša.

Z Bogom Ves tvoj

Marko.

Ljuba moja, rešeni smo. Vse odkrijem svojemu prijatelju. On mi gotovo pomore. Drevi pridem sopet. Imej se dobro!

Bog ti daj srečo!

Komaj je zatonilo zlato solnce za gorami, že je obstala Giuliova gondolina pred Markovim stanovanjem.

„Bog te sprimi, brate!“ pozdravil je Marko prišlega. Morda se ti je čudno zdelo, ker sem te bil nenadoma zapustil, pa ni bilo drugač. Ko ne bi bil hitel iz mesta, zapledel bi se bil v hude mreže. Pogovoriva se o krasni Kranjici, o Vidoslavi. Zarad nje sem hitel iz Benetek. Brate! ona je ranila moje srce. Prestal sem mnogo bolečin, in ko ne bi bil čislal prijateljstva, zaljubil bi se bil v dekleta. Komaj sem se premagal. Povej, kako je kaj?“

„Marko, vse ti na tanko povem, da sam sprevidiš, v kacic stiskah živim.“ In povedal mu je vse.

„Kaj? kako? Molo se piše zlatar?“ prašal je Marko, kakor bi se čudil.

„Da, po vsem mestu znani Molo.“

„Nič ne obupaj, Giulio. Girolamo, Molov sinovec, ti ne odpelje neveste.“

„Pomagati se mora na vsako vižo. Marko! mnogokrat si mi pravil, da si premožen. Posodi mi novcev, da obvarujem očeta sramoto, Vidoslavo pa —“

„Koliko bi rad?“

„Daj mi 5000 zlatov.“

„Veliko je, pa bo že.“

„Bog ti povrni, zlata duša!“

Marko mu je odštél novce. „Kedar boš mogel, boš pa vrnil. Bodi srečen!“ Poslovivši se, sta se ločila, med tem pa se je vlegla črna noč na trudno zemljo.

VIII.

Počasno je tekla staremu Polanitu ura za uro. Nemirno je hodil grof po sobi gor in dol, oziraje se na slike svojih prededov, in zastonj je tudi Vidoslava Giulota pričakovala. Grof je skoraj obupal, in Vidoslavi ni bilo obstati. Celo drago noč je prečula v strašnih skrbéh, in ko je proti jutru malo zaspala, napadle so jo divje sanje. Molcé je pogledovala stara strežnica nesrečno dekle, in molila na tihem.

Drugi dan ob napovedani uri je prišel stari zlatar Molo s svojim sinovcem. Stari grof je napel še enkrat vse svoje žile, da ga pregovori, ali vse je bilo zastonj. Mladeneč je bil vsaj toliko dober, da bi bil še čakal, ker dekleta, kakor je pravil, še ne pozná, ali stari se ni dal pregovoriti vedno kazaje na dolžno pismo. Grof ju je peljal tedaj k Vidoslavi, ki se je komaj na nogah držala.

„Ljuba hčerka!“ nagovoril jo je grof, „tu sta ti gospoda.“

Dekle je tresel mraz po vsem životu, in srpo se je ozirala po prišlih. Napadla jo je huda vročina, in milo zavpivši zgrudila se je na tla. Naglo jej je pritekla strežnica na pomoč. Stara Lukrecija jo je škropila z vodo, ali v tem trenutji je zagledala strašno znamenje, da se je kužna bolezen prijema.

„O joj, kuga se je prijema!“ zakričala je strežnica, in vsi pričujoči so se prestrašili. Grof se je prvi sopet zavedel.

„Za božjo voljo! Kuga se je prijema“, vpil je obupno, in zajokal se je na glas. „Ha, tu imaš dekleta! Vzemi ga! Mladeneč! tu je tvoja nevesta, plemenite krvi; pritisni jo na vroče srce, ubrani duši, da ne uide iz telesa. Stari! pogodba veljá.“

Mladeneč je hotel dekleta vzdigniti, ali starega je stran potegnil rekoč: „Čemu tu st jiva!“ In šla sta tiho ven.

In res je začela kuga v slavnem mestu razsajati. Strašno je divjala med siromaki in bogatini, med starimi in mladimi, celo spomlad, celo leto in celo jesen je morila ljudi, dá so cepali, kakor muhe. Pomrlo je okoli 20000 ljudi v slavnem mestu.

IX.

Nekoliko dni pozneje je ležal Giulio ranjen domá. Stara strežnica je čula zraven njegove postelje in mu zdravilo podajala. Enkrat se je prebudil bolnik in prašal: „Koliko je ura, moja strežnica?“

„Pozno je že, tema je. Angeljsko češčenje je odzvonilo.“

„O dolgo sem spal, že mi je bolje.“

„Bog bodi zahvaljen! zdravnik je rekel, da bo mrzlica nehala. Da, močno ste bili ranjeni. Ali poznate hudobneža, ki vas je bil napadel?“

„Poznam ga, če je bil prav našeman, pa vem, da ni drug, kakor on, ki mi je že lani zažugal“, odgovoril je Giulio.

„K sreči vas je zagledal naš Antonio, zadel vas je na rame, in prinesel domu. Poslali smo koj po zdravnika, da vam je rano zavezal.“

„Bog vam plati za lepo postrežbo. Kaj je novega zunaj v gradu?“

„Kaj? sama ne vem. Bila sem ondi, pa ni bilo viditi žive duše. Znamenje visi na voglu.“

„Za božjo voljo! Kako znamenje, kako?“

„Ah, kako nek, da je kužna bolezen v gradu.“

„Sedaj pa koj ustanem in grem“, zatožil je bridko.

Strežnica mu je prigovarjala, naj ostane domá, ker je še slab, ker bi očeta preveč skrbelo, ko bi ga ne dobili domá, pa vse je bilo zastoj. Šel je tedaj. Hladna večerna sapa mu je bila prijetna, in nesla ga je, kakor na krilih proti gradu. Močno ga je srce bolelo, ko se je spominjal svoje drage. Prišel je do neke hiše, kjer je zagledal razsvitljen napis: „Tu stanuje zvezdogled, znaten božjih potov.“ Giulio si je mislil, dobro bi bilo, ko bi tudi jaz gori stopil, da kaj pozvem. V onih časih so sploh mislili, da je kuga šiba božja, in kdor si je upal razkladati čudne božja pota, imel je pri ljudstvu dobro bero. Tudi Giulio se je spustil tedaj po stopnicah k zvezdogledu in potrkal na duri, ktere mu je črn sluga odprl. Giulio stopi v zvezdogledovo zatemnelo stanico; na mizi tli neka dišeča smola, po tleh in po polihah pa stojé čudne živalice, ki še čudniše sence delajo; stene so napisane z raznimi črkarijami, na mizi, s črnim prtom prepreženi, stoji svetilnica, mrtvaška glava in kosti, in za vso to šaro je sedel zvezdogled v črni hali z belo palico v roci. Na mizi stoječa svetilnica je bila tako obrnjena, da ni zvezdogledu obraza razsvetljevala, ki je bil ves zamaknjen v črno knjigo, in prišlega še koj zagledal ni. Giulio je malo zakašljaj.

„Oho, plemeniti Polani! kaj zahtevate?“ poprašal je zvezdogled. Giulio se je čudil, kako ga more zvezdogled poznati. Prašal ga je tedaj: „Kako me poznate, ker se še vendar nikjer nisva vidila?“

„Ali ne veste, da učenost moja daleč sega? — Ali ste prišli za-se prašat? kaj ne, da ne. To jaz dobro vem. Kdaj je bila rojena? katero leto? katero uro?“

„O, in kako veste sopet to, da nisem prišel za-se prašat, da sem prišel prašat za žensko?“

„Kaj to, to jez vse vem, le povejte, kar sem vas prašal, da vidim, kaj kažejo znamenja.“

Giulio je bilo groza, in zgrudil bi se bil, da ga ni zvezdogled prijel. Pri tej priči ga je spoznal, in nehoté zakričal: „Ah, Jernej Kroker!“

Nevedoč kaj in kako, stal je Giulio sopet na ulici, in si drgal potno čelo. Hitro jo je mahal proti gradu, hotel je že pozvoniti, kar so zaškripale težke vrata in se odprle do kraja. Štirje možje so prinesli črno trugo, in za trugo je šlo nekaj družih oseb. Obupno je planil mladeneč proti trugi.

„Ne dotikajte se truge, mladeneč, umrl je za kugo“, govorili so mu pogrebci.

„Kdo?“ prašal je Giulio.

„Hamet. Bog mu daj dobro!“

Med tem je kraljevala v gradu mrtvaška tihota in črna žalost, ker bela smrt je še čakala in prežala na drugo žrtev. Tiho in po-

časno je stopala neka oseba po mostovžih. Bila je greško oblečena. „Ah, smrt ne prizanaša ne bogatinom, ne siromakom, ne starim, ne mladim“, govorila je sama sebo. Ko je to govorila, prišla je do znamenovanih duri, ktere je prav tiho odprla in zopet za sebo zaprla. Stara strežnica je sedela ob krasni postelji, na kateri je ležalo bolno dekle. Neznana oseba je stopila k postelji in prijela bolnico za roko.

„Spanje je mirno in sladko“, spregovorila je oseba, se obrnila proti strežnici in jo prašala, koliko časa že bolnica spi.

„Od kar ste jej bili dali ono zdravilo, gospod Demetri.“

„Bo že. Žila jej bije, kot zdravi. Ko se prebudi, dajte jej te pijače, pa ne več, kakor par kapljic. Sedaj moram pa še druge bolnike obiskati.“ Rekši to se je poslovil in šel.

X.

Kužna bolezen je nehala, in v Benedke se je sopet veselje povrnilo. Najbolj se je pa veselil Giulio, ker mu nemila smrt ni ugrabila predrage Vidoslave. Nekega dne sta sedela zunaj na mostovžu, in pričakovala starega grofa.

„Glej, kako ti je vodica mirna in pokojna, in se leskeče v solčnem žaru, ko se je malo popred penila in pluskala na breg. Enako tej vodici je človeško življenje. Naj bi tudi najine leta zanaprej počivale po prestalih bolečinah, in rosila naj bi jih nebeška rosa“, djal je Giulio.

„Bog daj!“ odgovorila je prav ljubeznjivo Vidoslava, „ne morem se Bogu zahvaliti, da mi je povrnil sopet ljubo zdravje.“

Komaj je izgovorila zadnje besede, stal je že grof za njima, in se prijazno smehljaj, in ni še preteklo četrte ure, pa se je napovedal zlatar Molo. Vsi so se nekako prestrašili. Duri so se odprle in zlatar je stopil v sobo.

„Grof Polani!“ spregovoril je, „prišel sem, da se pobotava zastran dolga.“

„Oh, nimam še dovolj novcev, potrpite še kake dni“, prosil ga je Polani.

„Nočem novcev, jaz se držim pogodbe o Vidoslavi. Poslušajte me: Ker mi niste mogli vrniti novcev o pravem času, prišel sem s svojim sinovcem po deklico, ktere mi tudi niste branili, ali pozneje je nisem hotel, ko jo je bolezen napadla, in peljal sem sinovca domú. Po tem takem mi niste nič več dolžni“. Izgovorivši to je strgal dolžno pismo, in ga dal grofu.

„Oj Molo! to je preveč“, djal je grof ves ginjen.

„Po pravici! — Pravijo sploh, da sem pošten Kranjec, in to hočem tudi biti.“ Potem je stopil k deklici, in jej nataknil dragocen prstan na roko, se poslovil in hotel iti.

V tem trenutji so se odprle duri, in vsi so pogledali na prišlega.

„Oj Girolamo! moj sinovec. Kako si pa tu sem zašel?“ prašal je strmeči Molo.

„Ljubi Marko!“ vskliknil je Giulio. „Bog te sprimi!“

„Kaj? kaj?“ strmi stari zlatar, „to ni Marko, to je Girolamo, moj sinovec.“

„Res je res, dragi oče! Giulio me pozna le s tim imenom.“

„Pojasnite mi to!“ zavpil je stari grof Polani.

„Oj za Boga!“ oglasila se je stara strežnica, „to je zdravnik Demetri z dušo in s telesom; če je prav drugač oblečen, poznam ga še po glasu.“

„Res je res, kar strežnica pravi“, djal je Marko.

Pričujoči strmé in gledajo kot bi bili okamneli.

„Radi bi zvedili pravo“, spregovoril je sopet Molov sinovec, tedaj poslušajte: „Oče moj so bogat mož, da malo tacih. Ker mi ni manjkalo novcev, prehodil sem mnogo deželá pod tujim imenom. Na Kranjskem sem se seznanil z Giuliom. Ko sem zvedil, da so mi stric nevesto poiskali, hotel sem se prepričati sam vseh okolišin. Kaj sem vse skusil, dobro vé Giulio. Zapustil sem sopet Benedke, in prišel še le čez leto dni nazaj. Mislil sem, da se je že vse predrugačilo, ali bilo je še huje, kot prej. Giulio me je prosil, naj mu posodim 5000 zlatov, da očetov dolg plača, in Vidoslavo reši preteče nevarnosti. Dal sem mu jih, pa ne vem, kako je to, da ni nič pomagalo.“

Giulio je povedal natanko, da ga je Jernej Krokár domú gredé napadel, hudo ranil in mu novce vzal.

„Kar se je v gradu pozneje godilo, ko je kužna bolezen razsajala, tega ne bom ponovil“, govoril je sopet Marko, „ker je predobro znano. Slišati, da je Vidoslava zbolela, preoblekel sem se po grško in zdravil sem bolnike po mestu, ker sem se učil v Damasku zdravilstva. Bog bodi zahvaljen, Giulio! rešil sem ti tvojo nevesto, katero že sploh Benečani imenujejo: Kranjska nevesta.“

Kmaló potem ju je poročil v Zatični na Kranjskem pobožni opat.

Pustinci.

(Studija Adalberta Stifterja poslovenjena.)

III. Pustinci.

(Dalje.)

In ko so drugi dan sijali prvi solnčni žarki in so bili Pustinci že v smanji obleki, da pojdejo v daleč odstranjeno cerkev, bil je eden več, ki je med njimi stanoval, in bil je eden več, ki je ž njimi v cerkev šel. Noč je bila marsikomu iz spomina zbrisala, da je prišel, ali jutro jim je spet znova prineslo novo posest, da so se razveseljevali: eni s svojo radovednostjo, drugi pa s svojo ljubeznijo, vsi pa so bili nekakšno boječni, celó roditelji, da niso prav umeli, kaj neki je ž njim povrnjeno in ali ni on nekak tuj oné sred druge enakosti in enakoličnosti v vasi.

On pa je stal zunaj na planem že oblečen in sicer po pustinsko v prtenini s širokim klobukom na glavi, ter je gledal z velikimi svetlimi prijaznimi očmi okoli sebe, ko pride mati k njemu in ga popraša, če pojde tudi on v cerkev, ali če ni truden in bo rajši domá Boga častil

„Nisem truden“, prijazno odgovori, „in pojdem z vami“, videl je namreč, da je mati za cerkev opravljena in da je tudi oče v praznji suknji iz veže stopil.

Pokazovale so se tu in tam po vaških ozárah po nedeljski opravljene trume; nekteri so bliže prišli in pozdravljali, druge je bilo pa sram in so daleč stali, zlasti dekleta, in še drugi, ki so doma ostali in v prazniški samoti vasi varovali, stali so pred vežami ali drugod kje in so tjakaj gledali.

In ko je po pustinski travi lesketala se in migljala še binkoštna rosa in pihljaj še jutranji hlad, vzdignili so se vsi na pot, da pridejo o pravem času -- in tako je tedaj stopal Feliks zraven ostarele žene in jo vodil pod pazduho okoli gor na pustinski klanec tako nježno kakor ona nekdam njega, ko je bil še slabo dete in je smel ob nedeljah zjutraj domá pustiti koze in ovce, da je šel tje ven poslušat božje besede. Oče je v srce vesel stopal zraven nju dveh, drugi so pa šli ali spredaj ali zadaj. Sedaj zginie zadnja truma tam za klanec, in ti, ki so z doma za njimi gledali, vračali so se vsak v svojo hišo, in stala je kmal potem nad strehami tista migljava samota, ki nastopa tako rada dopoldne ob jasnih nedeljah po zapuščenih vaséh. Ure so

prihajale vse bolj suhe in vroče in vzdigal se je tu pa tam tenek in sivkast dim na višek, in na sredi vrta pustinčeve hiše je klečala suha babica in molila. — In ko je po več ur dolgi tihoti skoz tenki, mehki in mirni zrak, kakor se je včasih prav posebno tihe dni dogodilo, prišel iz daljine jasen glas zvona, pokleknil je marsikdo v travo in se trkal na prsi; — za tem je bilo spet vse tiho in ostalo je tiho ——. Padali so solnčni žarki na hiše zmirom bolj navpik, potem pa spet na pošev, da je bila senca na drugi strani — na zadnje le pride popoldan, in ž njim pridejo vsi, ki so bili v cerkvi. — Slekli so s sebe najlepše oblačila in robce, in ker je bilo vroče, oblekli so lahkejša in posedali za mize k pripravljenemu binkoštnemu kosilu.

Kaj neki je bilo, kar se jim je s Feliksom povrnilo, zakaj se tako dolgo ni vrnil in kje je neki bil?

Tega niso vedeli.

V cerkvi je bil vkupaj ž njimi; — poslušal je skoraj isto tako otročje in pobožno duhovnovne besede kakor nekdanj, krotek je prišel iz cerkve nazaj zraven matere, in ko je potem med kosilom oče govoriti začel, premolknil je Feliks in pazno poslušal, in na večer je sedel z babico v senci pod bezgovim grmom in se pogovarjal ž njo, ki mu je pripovedovala prečudne in neumevne pripovedi — — in ko mu je tako čez dan radovedna mati, na pol zamaknjena, na pol pa bolečine polna, pogledala v oči, ko je iskala svojega nekdanjega veselega zvestosrčnega in lepega pustinskega dečka — — lejte, našla ga je tudi: vtisnjena je bila v tenkih sledih podobna dobrosrčnega dečka v obličji doraslega moža, toda neskončno lepše — tako lepo, da je večkrat na kratek čas mislila, da ni mogoče, da mu je ona mati; — ko je obrnil k njej mirno zrcalo svojih oči tako modro in tako dobrotno — ali pa ko mu je ona pogledala v lica skoraj tako mlada kakor nekdanj, le še bolj temno zagorela, da so proti njim zobje, ki so se že pri pustinskem dečku tako nedolžno in zdravo svetili, še le prav očitno beléli — in okoli zob še ravno v tiste ljubke ustnice, ki so bile pa zdaj godne in moške in tako lepe, kakor bi imela ta hip iz njih priti sladka beseda, bodi si ljubezni, bodi si poduka — — zavriskalo jej je materno srce:

„Dober je ostal, dà, dober je ostal, dasiravno je dokaj imenitniši od nas!“

In zarés, bila je taka svetloba nedolžne čistosti okoli moža, da ga je spoznalo in spoštovalo celó neomikano srce pustinčino.

Kaj pa je živelo v njem, da ga je vodilo neoskrunjenega po svetu, da je svoje truplo nazaj prinesel tempelj čist kakor ga je bil nekdanj iz samote s seboj vzel? — —

Tega niso vedeli; razkladalo se jim je, kakor so pohajale ena za drugo ure mirnega praznika, njegovo srce vedno le vedreje in rekel bi priprosteje.

Pozno na večer, ko so vsi sedeli okoli bele bukove mize in je prišla tudi Marta z detetom in pa Benedik in drugi sosedje, pravil jim je o obljubljeni deželi, kako je tam bil, da je videl Jeruzalem in Bellehem, kako da je sedel na Taboru in se umival v potoku Jordanu; da je videl goro Sinajsko, goro strašno razpokano, in da je hodil po puščavi. — Rekel je, da pridejo za njim s pošto stesane skrinje, pa jim pokaže perst, ki jo je s seboj prinesel iz svetih dežel, da ima tudi posušenih cvetec in zelišč iz tistih dežel, in stopinje Gospodove in karkoli tam zemlja rodi in donaša — in da so tiste pustine in puščave dokaj svetejše, dokaj bolj vroče in dokaj samotnejše kakor je ta pustina pri njih tukaj, ki bi se mogla, če se z ónimi primeri, vrt imenovati — in ko je tako pripovedoval in govoril, gledali so vsi v njega in poslušali in pozabili so, da je že davno čas pošel spat iti, da je večerna zarja že davno potlela, da so prišle zvezde na nebo in sijale v gostih trumah nad strehami.

O mestih, o ljudeh in njihovem početji jim nič ni pravil, pa ga tudi niso prašali. Besede iz njegovih ust so jim dele tako dobro, da se jim je zdelo najbolj pravo ravno to, kar je govoril, pa ga niso popraševali po drugih stvaréh.

Na zadnje Marta le odnese dete, ki je spalo, Benedik je tudi šel in ravno tako sosedje — in še bolj blaženi in še bolj veseli, kakor sinoč se legli roditelji v posteljo, in celó oče si je mislil in djal: lejte si, Feliks mi je skoraj kakor pridigar in duhoven Gospodov.

Tudi na pustino je koj po praznicah šel, na svoji govorilnici je sedel; kebri, muhe, metulji, petje velike cipe in očesca poljskih miši bile so še ravno tiste. Hodil je okoli po pustini, solčni žarki so migljali — od tam-le se je močvirje temnelo, in migljalo je in cvrčelo in pelo — — — in ko ga je videl oče tako okoli hoditi, moral si je seči v redke lase in potegniti z žuljavo roko po zgrbanem čelu in licu, da bi ne mislil: dete njegovo hodi še tamtod in manjka samo le koz in ovec, da bi bilo tako kakor nekdanj in da je bil ves dolgi dolgi čas zgoli kratek san. Ko je tako dan za dnem med pustinci bil in so ga poznali že vsi otroci in je govoril tako prijazno z vsakim tudi z najspornejšim in je hodil v prteni obleki po novem polji, prepričani so bili tudi sosedje prav očitno, da je on eden njihovih, in vendar je bilo tudi spet prav očitno, da je dokaj drugačen od njih.

Eno stvar moramo še povedati, preden pojdemo dalje in razkrijemo iz njegovega življenja še to, kar nam je znano — eno stvar, ktera bi se prav za prav ne imela razodeti, pa se je razglasila in mu pridobila kar precej srca vseh pustincev.

Ko so prišle na zadnje le tesane skrinjice po pošti v mesto in iz mesta na žitnih kolih na pustino, ko je iz njih poiskal darove in jih porazdelil, ko jim je pokazal na tisoče čudnih stvari: cvetic, perés, kamenov, orožja — in so se vsemu dosti načudili — stopi še ta večer v čumnato k očetu, ko ga je videl va-njo iti in je bil sedel

v bezgovo senco, ki je v čumnato molela, kjer je rad posedal — stopi noter z nekoliko tesnim srcem in reče skoraj s trepetajočim glasom: oče, vi ste me izredili in mi dajali dobrote, od kar živim, ali jaz sem vam to slabo poplačal, kajti šel sem od vas in vas pustil brez pomočnika pri delu in vaša skrb za mater in babico — in ko sem se vrnil, niste mi očitali ničesa, bili ste še le prijazni in ljubeznjivi; tega vam ne morem drugač povrniti, kakor s tem, da ne pojdem več od vas in vas bom spoštoval in ljubil še bolj ko do zdaj. Bili ste toliko let brez mene in mi niste mogli gledati v oči, kar bi bilo ugajalo in dobro delo vašemu srcu; ali zdaj ostanem vselej pri vas. In ker mi je podelil bog rojenemu biti vam tudi na pomoč, naučil sem se tam po širokem svetu marsiktere umetnosti, s katero sem si služil kruh, in ker sem malo potreboval, ostalo je dokaj za vas. To tedaj zdaj vzemite in obrnite na hišo, da vam bode na stare dni k dobru, pa vas prosim, sprejmite tole s prijaznostjo.

Starega moža oblije črez in črez rudečica, trese se od sramožljivosti in veselja, plane kvišku in brani se z obema rokama pisem, ki mu jih sin ponuja ter pravi: kaj ti je na misel prišlo, Feliks? tako sem se prestrašil — tega me bog obvaruj, da jemljem trud in delo svojega deteta — oh moj bog, saj ti nisem ničesa dati mogel, če drugačne vzreje ne kakoršno ti je dal bog na pustini, tudi pobožnega srca ne, katero ti je prišlo samo od sebe. Ti mi nisi ničesa dolžen — otroci so dar božji, da jih odrejamo, tako kakor bode njim na korist, ne kakor bode nam na hasen. Odpusti mi le, Feliks, nisem te mogel drugač odrediti, in vendar se mi zdi, da si postal dober, tako dober, da bi se kar od veselja zjokal.

In komaj mu je bila beseda z jezika, zajoka na glas in tipa nerodno po Feliksovi roci. Feliks mu jo pomoli, ni si mogel pomagati, moral je pritisniti lice očetu na ramo in močiti s prevročimi solzami grobo suknjo očetovo. Oče se kmalo utiša in kakor bi ga bilo sram, reče pomirivne besede: ti si umnejši od nas, Feliks; ako pri nas ostaneš, delaj, kar te bo volja, ne tirjam od tebe, da mi pomagaš — saj imam Benedikta in njegove hlapce, ko bi česa treba bilo; tudi sem si toliko prihranil, da si morem vzeti hlapca na stare dni; ti se pa že česa lotiš, kar bode po volji bogu in kakor bode prav.

Feliks pa si je mislil v srcu, da bo vendar pomagal, če bo treba, z djanjem in podajanjem tega, kar bo ravno pomanjkovalo, da bi ga ne bolelo srce tako, ko bi ne mogel prinašati očetu čisto nič dobrega. Ah, saj mu je prinesel že naj bolje, pa ni vedel, prinesel mu je dobro in kipeče srce, kar je vsakemu tudi naj bolj vtrdelemu očetu prijetniša dragocenost od vsega blaga in bogastva celega sveta, kajti ni plačilo na zunajnost, ampak plačilo v naj globočejši, v najbolj notranji duši.

Oče se je obnašal zdaj, kakor da mu je vse eno in si je dajal opraviti tu in tam po čumnati; ali komaj odide Feliks, hitro gre k materi, pa jej pové, kaj je hotel sin početi. Mati pa sklene roci in steče pred podobe svetnikove v hiši viseče, ter moli molitev, ki je bila na pol greh najsilnišega napuha, na pol pa zahvalnost največe ponižnosti.

Potem pa je šla in stvar razglasila.

(Konec prihodnjič.)

Pismo mladega slovenskega pisatelja do mladih svojih tovaršev.

V nekem mestu, ktero bi se tudi lahko vas imenovalo, spoznali so meščani, da bi dobro bilo, posnemati poglobitno mesto svoje dežele in na ulicah tlak napraviti. Ker pa niso imeli redne mestne gosposke, ki bi vsakemu odkazovala, kako široko in iz kacega gradiva naj tlak napravi, postal je tlak kaj čuden. Nekteri so ga napravili iz rezanih plošč, drugi iz okornih škrlí, drugi iz priobsekanih, drugi iz okroglih kamenov; eni iz opeke, drugi pa iz lesenih koliceljnov; drugi so napravili na seženj širocega, drugi samo do pod kapa, nekteri pa, ki niso vedeli, kako naj ga napravijo, ti se tega dela celó niso poprijeli. Za prihodnike je pa ta naprava bila velik križ, raji so se umikali umetnemu, različnemu tlaku, in hodili sred ceste po starem blatu in prahu, ali k večjemu samo po tlaku pred lastno hišo. Ako je pa kdo grajal mestni tlak, vsak je grajo obračal le na sosedovo drugačno napravo, in mislilo se je sploh, da ima vsakdo pravico tlak napravljati in popravljati po svoji glavi. Tako se godi v tistem mestu še dan danes.

Pa odskočimo od tega slovenskega mesta na naše slovstvo. — Ne vem, ali ima ktero drugo slovstvo od svojega začetka do zdaj v primeri toliko slovníc, kakor naše, toliko nepotrebnih abeced in pisav — pa tako malo dobrih kujig. Dolgo časa bilo je v navadi, da je pisar prvič začel pisati slovnico, potem še le druge reči, nekteri so tudi pisali samo slovnice in družega ne več; vsak pa je začel ledino orati, — poprejšna navada ni nikoli zakonite moči zadobila —; Slovenci so sploh bili močno znajdni v abecedah, in v veliko zaslugo si je štel, kdor je kako novo črko in znamenje znašel: abecede in nove pisave so se motale druga za druga, bolj pogosto, kakor koristno, in zagovarjale in obrževale so se z trdovratnostjo, ktera bi

drugod bila bolj koristila. Trajalo je to do današnjega dne, pa tudi zdaj ne pišemo vsi enako, še manj pa vsi prav.

Drže se vedno še nekteri trdovratno svojih posebnosti iz edinega nagiba, ker jim dopadejo, in se jim zdé lepše ali pripravnije. Tudi mislijo nekteri, da so v jeziku dosti in tako učeni, da jih nihče ne sme kaj boljšega učiti. V novejši dobi nismo tega krivi mi sami, ampak naš uk slovenskega jezika. Bili so nekteri v jeziku samouki, učili so se jezika samo iz ust narodovih in postali so sovražniki slovnice in slovnških pravil, drugi zopet so se jezika mnogo učili samo iz bukev; do pravega jedra jezikovega, ki tiči v narodu, pa niso prišli, ker ga niso našli v knjigah. Največ je pa tacih, med kterimi sem tudi jaz, ki so se učili slovenščine štiri normalne in osem latinskih šol, in so ves ta dolgi čas toliko se naučili slovenščine, da jim gospod učenik v osmi šoli v nalogah ni toliko rudečih črt naredil, kakor učenik nemškega jezika v četrti normalni šoli na pravopisnih nalogah; pa imeli smo časi tudi učeničke, ki so slovenščine samo toliko umeli, kolikor so je ravno od nas tirjali, to je bilo pa malo. V pogreških smo začeli, med pogreški smo se učili in s pogreški smo končali; tedaj ni čuda, da so se nas prijeli, kakor železna srajca. Med tem, ko smo v nemščini naloge pisali o visokih predmetih, ko smo napenjali glave z modrijanskimi mislimi, trobili smo v slovenščini od prve do zadnje ure samo golo slovnico, ktere se vendar nikdar nismo naučili, ker ni sama šla v glavo. S tacim ukom slovenščine smo tratili čas, ker razlagala se nam je brez veselja, brez duha, brez vodilnega duha, rekel bi z očitno nevoljo.

Kdor je pa slovnico količkaj bolj znal, bil je domorodec, vnet Slovenec imenovan; in sam je menil, da bo novo dobo začel slovenskemu slovstvu; in če je pa imel kaj časa, zgolj iz poklica je skladal pesmi in pisal sestavke, v ktere se je sam bolj zaljubil, kakor drugi. Namesti koristnega uka, se je s praznim pesmarjenjem potratilo toliko druzega nevratljivega časa, in marsikdo se je tako navadil sestavljanja vrstic, da je bil prepričan, da je rojen pesnik, ker mu rime gredó gladko spod rok. Znano pa je, da je vsak čutljiv človek enkrat, posebno v mladosti, pesnik ali se vsaj pesnika čuti. — Iz snetljivega zrnja pa se dobó slaba moka, in na pesek se zidajo samo peščeni gradovi. Več tacega nezrelega se je vrnilo tudi v naše slovstvo — čudna zmes. Veliko se je pisalo, kar nima nobene stanovitne cene, kar ni pravilno po krasnoslovji, celo ne po slovnici in zdravi pameti; vendar vsacemu se zameriš, ako grajaš ali svariš.

Vsega tega nismo krivi sami, temuč, kakor sem rekel, naša izreja; toda spoznati moramo, da marsikaj ni bilo prav, in da mora biti drugače, bolje. Niso nas učili ne prav, ne lepo pisati; nihče ni zaviral naših nepravilnih misli. — Moramo se tedaj sami učiti. — Ostra kritika bila je skorej prepovedana, da se ne zatirajo mlade, kaleče

cvetlice. — Vendar plevel se puli, kedar poganja; ker zatreti ga ni mogoče, kedar že seme rodi, tudi le mlado drevo se da zravnati.

Marsikdo, ko bi se v začetku bil spokoril, ne dá se zdaj več poboljšati, ko je okusil medú prazne hvale, in se meni očiščenega vseh madežev.

Domišljevanje naše, naš okus, navada našega sojenja se je zraven teh napak izobraževala tudi samo po ptujih vodilih. Nismo jemali iz starih grških in rimskih pisarjev krepke moči in iz narodnih slovanskih umotvorov pravega domačega duha; namesti tega nam je dopadla sedanja bolna nemška literatura, in meglene teorije, ktere so nas mikale, zdele so se nam zato tako svete, ker smo jih le na pol razumeli.

Pozabili smo sami v sebi obujati prirojeni narodni čut lepote in zdravega razsojevanja; iz naučnih knjig, ne iz narave in krasnih del, smo se učili krasoslovja. Tako smo zabredli v škodljive zmotnjave! Tam več ne smemo slovstva začenjati, kjer so ga popustili drugi narodi, ampak začeti ga moramo iz naroda, prenesti zopet v narod.

Ako pa hočemo in želimo pisati, pišimo prvič prav. Kar smo zamudili v šolah, naučiti se moramo zdaj; in preden vzamemo peró v roko, vzemimo slovnice; preden preberemo svoj sestavek, preberimo dva druga, ktera se nam zdita prav pisana. — Ali pa potem ne bodo naši sestavki šolski izdelki? Skoraj da; pa naj pomislimo, da še le zdaj hodimo v slovensko šolo.

Drugič moramo pisati dobro. Kaj je dobro, ne moreš tako lahko sam prevdariti. Spoznal si pa, da se ti um in pamet od leta do leta bolj bistri in širi, da se ti vedri čutenje in domišljija. Mora se tedaj večkrat ali temeljito pretehtati, kar se piše; pisati pa moramo tako, da vtegnemo od vsacega stavka odgovarjati. Nihče sam sebi ni pravičen sodnik, vsi ljudje pa vse vedó. Razgovori s prijat'i o raznih mislih, bistro presojevanje v omikani družbi, urjenje v dokazovanji je koristno pa tudi prijetno, akoravno ne dopade trdim ali praznim glavam.

Ker so pa naše moči različne, in je naše življenje, ako je redno in naravno, le napredovanje od slabega do boljega; tudi naše dela niso uzori: ampak bolji pišejo bolje, in vsak mladi pisatelj vtegne priti v neprijetno priložnost, da mora pozueje grajati svoj lastni izdelek. Treba je tedaj na-se bolj paziti, kakor na druge; treba je pričakovati hude sodbe in podvreči se ji, po nji se boljšati. Verjeti se nikoli nič ne sme, ali prepričati se da vsak pameten človek. Ako izobrazujemo svoj lastni značaj, ako svoj duh, svoje misli čistimo in lepšamo, bolje bode, kar pišemo, in tudi lepše — da lepše! ker moramo pisati tudi lepo. — Lepo, tako navadna, tako nerazločljiva beseda. Čutje lepote ima vsak sam v sebi; — toda marsikdo neizrečeno malo: marsikdo meni, da ima čutje popolno, pa njegovo čutje je le zmedeno tavanje med grdim in lepim. Tukaj je posebno treba uriti duha. Kar je res lepo, to širi človeku srce in mu jasni življenje!

J. M.

Besednik.

♂ **Na Dunaji** mesca julija. — Kakor smo pričakovali, to se je zgodilo. Slovani niso pozabljivi bili ali vnemarni in obhajali so tisočletnico sv. aposteljanov ali blagovestnikov Cirila in Metoda po vseh slovanskih krajih, kolikor mogoče lepo in veličastno. Še celo v Rimu so imeli tridnevno svečanost v cerkvi sv. Jeronima in piše se, da je bila veličastna. Najlepše pa, se ve da, obhajala se je pa tisočletnica v Velehradu na Moravskem. Tam je cerkev sv. blagovestnikoma posvečena in mesto, kamor sta bila iz Soluna poklicana, oznanovat sveto vero. Kakor je znano, je bil praznik prestavljen na 5. juli, tedaj iz zime na leto, da bi se lože in bolj veselo in dostojno praznovati zamogel. Sv. Oče papež so tudi sveto leto oklicali in odpustke podelili, in trpelo bode praznovanje od 5. julija do 16. septembra. Prvi in zadnji teden se ima praznično obhajati. Pričelo se je že tako. Celi teden so imeli škofje ali drugi infulirani viši duhovni velike maše. Pobožnega ljudstva iz vseh stanov, vsake starosti se je sila veliko sešlo, posebno ob nedeljah. Pa naj ob kratkem povem, kaj mi je o tem bolj priprosti Slovenec, ki je bil 12. j. v Velehradu, menda edini izmed Slovencev, pripovedoval. Romal je, tako pripoveduje, v družbi dveh jugoslovenskih oo. frančiškanov z Dunaja v Velehrad. Lukamatija teče s konca po veliki ravnini, „Marchfeld“ imenovani. Ta je, ni preveč rečeno, dunajska žitnica, vse ravno in gladko, brez hribov in dolin. Drugi postanek je po vsem svetu znan „Wagram“. Tu, pravi, je vidil v začudenje pri potih poleg železnice nemško-slovenske opomine, in čuvaje v prtenih hlačah in slovaški klobuk na glavi. Slednjič se dospé po dolgočasni poti do sedme postaje, Lundenbuř, na avstrijansko-moravski meji. Tu je kraj že bolj prijeten viditi, vzdigujejo se hribci, kjer trta raste. Predzadnja postaja se imenuje Pisek (Pések), ker je zemlja peščevnata; zadnja pa Ogersko-Hradište (Ungarisch-Hradiš). Tu se zapusti železnica in roma se naprej v Velehrad, ki je pol ure od postaje, ali peš ali pa se pelje lahko, ker je bilo dosti vozov pripravljenih. Na pol poti je mala vas, imenovana Staro mesto, in tudi pravijo, da je tu bila palača starodavnih moravskih vladarjev; potem se pride v Hradište ali po naše Gradišče, ki je še precej čedno in ima dva prostorna trga, tri cerkve in frančiškanski samostan. In zdaj se

še le dojde v Velehrad, ki stoji v lepi dolini in se ne zagleda, da se tje pride. Tu je bilo vse polno ljudi. Kakor po navadi je bilo tudi tukaj pred cerkvijo dosti beračev, ki so kraj potov sedeli ali stali, glasno molili, svoje nadloge pravili in memogredoče milošnje prosili. V cerkev se gre skozi velika vrata nekdanjega cistercijskega samostana, nad katerimi še visi prelatov grb, in zdaj tudi zraven grba Olomuškega nadškofa in barona Sina, posestnika tega grad. Pride se potem na veliki prostor, ki na tri kraje stari samostan, zdaj grad, obdaja. Cerkev ima dva zvonika, iz katerih je z vsakega po 6 zastav ali bander viselo: 4 slovanske, 1 avstrijska rudeča-bela in ena cesarska črno-rumena, in na višem ostrejši samostanskem pa tudi ena belo-višnjeva t. j. grška, ker je baron Sina Grk in poslanec grškega kralja pri dun. dvoru. Cerkev je zares veličastna in menda največa na Moravskem, ima 18 altarjev (15 iz marmeljna); v velikem je podoba Marijnega nebovzjetja. Dva druga sta posvečena sv. Cirilu in Metodu; njune podobi ste iz belega kamna, sv. Ciril je po mniško oblečen, sv. Metod pa po škofovski po grškem obredu. Ob štirih popoldne 11. julija zapojó zvonovi in Olomuški nadškof z 4 korarji in veliko duhovni gre v cerkev, imá navadne molitve pri velikem altari in potem blagoslov s sv. rešnjim Telesom. Slednjič so bile večernice z muziko. Potem pa so začele procesije ena za drugo v cerkev prihajati. Pri vsaki se je tudi muziciralo in se pela pesem na čast sv. Cirilu in Metodu. V cerkvi je dobila vsaka procesija od svojega fajmoštra ali duh. predstojnika blagoslov s sv. rešnjim Telesom ter začula nekoliko božje besede, čemu in v kateri namen se obhaja tisočletnica. Pa komaj so mogli poprejšnji svojo pobožnost končati, stali so že drugi s procesijo sredi cerkve, ki so potem ravno tako obhajali, in za njimi vsi drugi in še le pozno v noč so nebale procesije prihajati. Noč je bila jako mirna in dasiravno je kacic 30.000 ljudi v cerkvi in v njeni okolici bivalo ali spečih ali budečih, vendar se nič nevarnega ni pripetilo. Celó teden tudi žandarska straža ni imela nič opraviti, dasiravno je bilo blizo 100.000 ljudi v Velehradu ali pa še več: v tako lepem redu se je vse godilo. Pa ne sme se misliti, da so bili samo kmečki priprosti ljudje v Velehradu na božji poti, viditi je bilo tudi veliko gosposkih, tedaj ni res, kar so nemški neprijazni časniki trobili, „dass Velehrad nur vom Landvolk besucht, also nur von der Geistlichkeit dahin kommandirt wurde“. To je bilo lepo, ker se niso sramovali in so očitno kazali, da so na božjo pot prišli, ker vsak je imel kakor drugi kmečki romarji ali svetinjico ali križec ali kako podobico sv. blagovestnikov na prsih pripeto. Drugod se pač pogostoma semtertje pri tacih rečeh razloček dela in gospoda očitno kaže, da že vsakemu, ki ima suknjo, ni mar za to, kar priprosti delajo, dasitudi se za Bog vé kaj šteje. — V nedeljo na vse zgodaj je bila že cerkev vsa natlačena. Koj so se pričele maše, ki jih je bilo za dan kacic 200. Tudi procesije so še vedno prihajale po ravno tistem redu, kakor v saboto. Ob 10. je bila velika pontifi-

kalna maša nadškofa Olomuškega s prekrasno godbo, po maši pa zahvalna pesem in konec osemdnevne pobožnosti ali oktave. Maševalo se je tudi vedno zunaj cerkve in zagledal si spovednika tam pa tam stati ali klečati ali pripognjenega pri pobožnem spovedencu, ker so bile spovednice že vse natlačene. Romarji so se sploh pobožno obnašali in čuti ni bilo najmanjšega šundra v cerkvi, dasiravno je bila tolikanj natlačena. Matere so celo imele male otročiče na hrbtu v rjuhah zavite, pa so bili tihi in mirni, da se je bilo čuditi. — Zunaj je bilo tudi prodajavcev in prodajavek mnogo in pri vsakem stanišču je vihrala slov. zastava. Okolica je bila polna pribhajajočih in odhodečih romarjev, ki so bili v različnih nošnjah napravljeni tako, da skoraj eden drugemu ni podoben bil. Bral sem, da je nek časnik nasvetoval, da bi se k pribodnji dunajski razstavi nošnje vseh avstr. narodov in narodičev pripravile, ker to bi bilo zares zanimivo in tudi podučljivo. In potem, ko je še moj Slovenec ogledal nekoliko Velehrad, ki ima blizu 50--60 hiš, se je vrnil spet proti železnici, s presrčnim veseljem in zahvalo, da je vidil in pričujoč bil pri tisočletnici velicah slovenskih blagovestnikov, ki sta nam s tolikim pridom keršansko vero oznanovala in jezik slov. tolikanj povzdignila, da ga je celó cerkev odobrila. Bila je pa tisočletnica sploh cerkven praznik brez vseh politiških namenov, le čitavnice po raznih mestih so jo tudi nekako v narodnem oziru slavile, kar je prav. Se ve, da so se naši nasprotniki jako bali, da bi kacih tako imenovanih „demonstracij“ ne bilo, ker kar sami radi imajo in vidijo, drug m ne privoščijo in radi koj Bog ve kaj oponašajo. Pa pustimo jih, le korak za korakom naprej in prej ali slej bo prišel gotovo čas, da Slovani ne bode več na sumu, do tistihmal pa pozor in potrpljenje! — Prvi list zopet izbujenega „Ost-Westa“ je prišel unidan na svitlo in priznati se mora, da je vrl in se sam dobro priporoča. Tudi Slovenci bodo zopet segli po njem, ker je tako dober politikar in zagovarjavec naših slovanskih pravic in zadev.

Iz Celovca. Redka slovesnost se je praznovala 5. dan minulega mesca v Ljubljani, ki je vredna, da se pomni od roda do roda med slovenskim narodom: obhajala se je z veliko častjó dvajsetletnica, odkar izhajajo Slovincem „Novice“, na ktere se opira skoraj vsa naša sedanja omika. „Novice“ so izbudile slovenski narod iz dolgoletnega mrtvila v novo življenje, „Novice“ so vedno z mirno in moško besedo branile njegove pravice zoper vsak sovražni napad, na „Novice“ se opira ves naš sedanji napredek v narodnem oziru — to so resnice, ki jih čuti in spozna vsako slovensko srce od Soče do Mure, od Jadre do Drave. Slava, trikrat slava naj doni možu, ki je od prvega dne njih početka do današnje ure Novice s toliko modrostjo in previdnostjo kormantil skozi nevarno morje narodskega življenja, tudi od koroških rodoljubov, ki jim ni bilo dano, deležnim biti te narodske slovesnosti — slava, trikrat slava g. Dru. Janezu Bleiweisu, dušnemu preroditelju Slo-

vencev; naj ga Večni še mnogo let ohrani na slavo in korist slovenskemu narodu!

* Dne 3. avgusta se bode slovesno obhajala v Mariboru tisočletnica slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda. Velike priprave se delajo za njo in od vseh krajev se oglašajo deležniki, da se kakor med drugimi Slovani tudi med Slovenci vredno poslavi spomin svetih blagovestnikov in začetnikov slovanske literature. Naj ne zamudí, tej redki slovesnosti pričujoč biti vsak Slovenec, ki mu pripušča čas in druge okolšine. Da se tudi manj zamožni Slovenec mora znajti pri tem slavlilu, znižalo je vodstvo c. k. južne železnice vožnino tje in nazaj za 50% odstotkov za vse, ki se pri plačevanju vožnine skažejo z vstopnimi listi k tej slovesnosti (za Koroško se dobivajo v Celovcu pri g. Einšpielerju, v spodnjem Dravbregu pa pri g. zdravniku Milkovicu ali pa naravnost od sl. slov. čitavnice v Mariboru). Naj se jih znajde tudi iz Koroške obilno deležnikov pri tej slovesnosti!

* Zgodovina sv. apostolov slovanskih Cirila in Metoda. Pod tem naslovom je ravno kar prišla na svitlo v Mariboru k 1000letni jubilejni slovesnosti prekrasna, z mnogimi prelepimi obrazi okinčana nova knjiga, ki jo je v češčini spisal farmešter Bílý, poslovenil in izdal naš iskreni domorodec g. prof. J. Majciger v Mariboru. Gotovo bo vsak bogo- in rodoljubni Slovenec željno segel po tej premenitni knjigi, v kateri se z živimi barvami popisuje in predstavlja blagonosno življenje in djanje naših apostelnov. Cena tej prekrasno natisnjeni in z 20 prelepimi podobami ozaljšani knjigi, kakoršne Slovenci še nimamo, je le 1 gld. 50 kr. Naj bi je ne manjkalo v nobeni slovenski soseski!

* Unkrat omenjene vrstice v dopisu iz Zagreba o naročevanju Slovencev na „Niz bisera jugoslavjanskoga“, naj se toliko popravijo, da so g. izdatelju pri tem delu Slovenci v obilnej meri pritekli na pomoč, ker okoli 200 imá zdaj naročnikov na Slovenskem. Dopis je bil že v Celovcu in „Glasnik“ tiskan, da nenadoma dobi vrednik to veselo novico. Vidi se torej, da Slovenci hrepené po jugoslovanskej vzajemnosti, ter vse svoje moči darujejo povzdigi in oliki sosednih jezikov.

* Razlagova „Pesmarica“ se pridno natiskuje in pride v kratkem na svitlo pri knjigarju J. Tarmonu v Celju, ki se prav marljivo pečá s slovenskim knjigarstvom.

* Družbine knjige bodo okoli srede tekočega mesca gotove; natiskuje se že imenik čast. družnikov; potem se koj prične razpošiljava vseh letašnjih bukev. — „Slovnica“ lepo napreduje; tiska se ravno kar 13. pola, še dve—tri pole pa bo gotova še tekočega mesca.

Priložena je 4. polpola starosl. slovnice.

Natisnil Janez Leon v Celovcu.